

11. EXCEDÈNCIA SUBJECTIVA I CREACIÓ INSTITUCIONAL DELS MOVIMENTS SOCIALS.

Postfordisme i capitalisme cognitiu, d'una banda, i *workfare* i neoliberalisme, per una altra, són sinònims. Pensar el capitalisme cognitiu implica entendre el retrocés de l'esfera pública dels Estats Nacionals en favor d'una liberalització dels mercats que també porta en si, des de la perspectiva de les persones treballadores, una multiplicació de les formes contractuals que hem descrit més amunt; però també porta l'emergència de noves figures productives que tenen com a principal motor impulsor de l'acció la situació viscuda en primera persona de precarietat laboral i existencial. L'emergència de grups com el fòrum de vida independent, d'associacions com la de Senegalesos de Terrassa o Sense Papers de Terrassa, i de noves formes sindicals com l'ODS han motivat l'inici d'aquest treball de recerca degut a la seva qualitat novedosa de producció democràtica de drets socials. Aquestes esmentades figures productives incideixen en l'ordre de la reproducció social i econòmica a través de dinàmiques complexes de conflicte, enunciació i cooperació entre xarxes i entre institucions i moviments.

Podem afirmar que les noves figures productives porten endavant una tasca de creació institucional, d'institucions de moviments socials (sota la forma jurídica i legal que sigui adient). Raúl Sánchez¹⁶⁷ formula la següent pregunta:

“planteémonos la siguiente pregunta: ¿en qué medida puede contribuir un proceso de institucionalización a un desplazamiento positivo del espacio político neutralizado? Dicho de otra manera: ¿un reconocimiento y un trabajo específico sobre la cuestión de la creación de instituciones puede ser un factor relevante en el acrecentamiento de las potencias de conflicto contra el régimen del capitalismo cognitivo y contra el régimen de guerra/excepción que informa en gran medida la governance actual en los ámbitos global y europeo?”

És una pregunta que actualitza les argumentacions de Negri sobre “la gran tàctica”, que passa per la creació d'una nova institucionalitat de moviments que superi els models institucionals sindicals i/o de partit polític, a més de les formes militars que s'experimentaren a països com Itàlia a finals del 77, i que creï un tipus d'empresarialitat política i que sigui capaç de:

“construir en lo social centros de proyectualidad alternativa e independiente, comunidades de trabajo negativo, completamente libres y antagonistas respecto a la programación de la reproducción del poder de mando”¹⁶⁸.

¹⁶⁷ Raúl Sanchez “Hacia nuevas creaciones políticas. Movimientos, instituciones, nueva militancia”, en la Revista Transversal (disponible a la web: <http://transform.eipcp.net/transversal/0707/sanchez/es>)

¹⁶⁸ Antonio Negri i Felix Guattari a Las verdades Nómadas: general intellect, poder constituyente, comunismo, Ed. Akal, Madrid, 2005.

Aquests centres de projectualitat política es troben avui encarnats en centres socials com l'Ateneu Candela de Terrassa i altres d'una xarxa molt àmplia. Els centres socials són avui la cruïlla d'experiències com l'ODS, l'associacionisme migrant o el FVI. Els centres socials són institucions de moviments socials híbrides que mesclen

“recursos públicos y privados, relaciones institucionales y de movimiento, modelos de acción no institucionales e informales con formas de representación quizá formal o representativa, y luchas y formas de existencia social que algunos tacharán de no políticas o de contaminadas o de inútiles o absurdas, pero que cobran dimensiones estratégicas, porque tornan directamente políticos y productores de subjetividad los procesos de dotación de recursos y de elementos logísticos que resultan a la postre cruciales para irrumpir en las esferas públicas estatalizadas y/o privatizadas, transformándolas”¹⁶⁹

La revista digital Transform va dedicar el seu penúltim nombre a la qüestió de la creació institucional de moviments socials¹⁷⁰. Aquest nombre va ser produït per la Universidad Nómada, de la qual en formem part els investigadors d'aquesta recerca. Va ser una bona oportunitat per articular teòricament l'estat de la qüestió de la creació institucional de moviments socials. Ens vam centrar en els centres socials per diferents raons, Dèiem el següent:

“Para la Universidad Nómada constituye una tarea urgente detallar los rasgos diferenciadores y los diferenciales de innovación política e institucional que presentan ciertas experimentaciones. Hemos elegido poner el acento sobre dos aspectos que implícitamente constituyen sendos ejes transversales para esta compilación de textos entre sí diversos, a saber: (a) damos preferencia a las formas de intervención política metropolitanas, atendiendo además en concreto a una de sus figuras más recurrentes, los centros sociales, buscando no reivindicarlos como formas fosilizadas ni como artefactos políticos con una identidad esencializada, sino intentando explorar en qué medida la “forma centro social” apunta actualmente hacia procesos de apertura y renovación, produciendo, por ejemplo, dispositivos novedosos de enunciación de (e intervención en) la galaxia del precariado; y (b) a la vez, y en parte entrelazado con lo anterior, la constitución de redes de autoformación que se gestan en —¿que surgen de?— la crisis de la universidad pública europea. “Europa”, finalmente, como espacio de intervención política no naturalizado, sino como proceso constituyente; la producción de esos prototipos mentales y dispositivos de enunciación y de intervención como proceso instituyente”

Així, per entendre la dimensió d'intervenció d'un centre social com l'Ateneu Candela o EXIT de Barcelona cal contemplar cinc punts o eixos principals d'intervenció:

Plaça Pública. Com a resposta al desenvolupament d'estratègies de control que tenen per objectiu la vigilància i limitació dels comportaments de la vida quotidiana, el centre social és un lloc de trobada i relacions no marcades per la compraventa de productes si no per la proposta d'un lloc d'oci no consumista. Un lloc que gràcies a les noves tecnologies permeti l'accés gratuït a la xarxa i la interconnexió virtual de l'espai amb la resta del planeta. Es tracta per tant, per a dir-ho en una sola paraula, d'una wifi plaça.

Sala Polivalent: Espai d'exhibició, projeccions, concerts i experimentació artística oberta a la ciutadania.

¹⁶⁹ Dins el dossier elaborat per la Universidad Nómada titulat *Monster Institutions*, en l'article que hi ha sobre centres socials (pot trobar-se la revista en versió web a: <http://transform.eipcp.net/transversal/0508>)

¹⁷⁰ Monster Institution (op. Cit)

Universitat. La crisi de la universitat, així com l'esgotament de la pedagogia tradicional de la mateixa és el motiu per a proposar cicles d'autoformació que es despleguin en diversos eixos: *Drets, ciutadania i moviments socials; Precarietat i Renda Bàsica; Art i política; Europa; Globalització, desenvolupament desigual, Sud Global; Metròpolis i Models de Ciutat; Públic/privat/comú; Feminismes; Crisi Sistèmica; Capitalisme Cognitiu.*

Des de els centres socials es considera fonamental desenvolupar un mètode d'aprenentatge de la realitat social propera i de la globalització en general. Desafiar el model bancari de la transmissió de coneixement en favor de la connectivitat de les teories i de les experiències orientades cap a una transformació social que permeti l'accés al benestar de totes les persones abans que l'acumulació econòmica il·limitada de l'actual fase del neoliberalisme.

Pels centres socials son igual d'importants les teories acadèmiques i les pràctiques vives de transformació que se desenvolupen a les ciutats tant a nivell local com global. El mètode de conferències consisteix en posar la producció teòrica de les línies citades (i si escau alguna més) amb experiències de treball viu que puguin explicar una experiència en primera persona de treball social de canvi.

Arxiu. Facilitar l'accés als materials audiovisuals i bibliogràfics de les matèries citades a l'anterior punt, existents o que es vagin produint mentre es desenvolupen els cicles d'autoformació.

Sindicat Social. La producció de drets no es pot reduir a l'àmbit laboral encara que la importància d'aquest sigui crucial. Com produir drets per a persones sense documents? com produir drets que facilitin l'accés a la vivenda? com garantir la existència de les persones sense passar per les dinàmiques del treball assalariat? com construir ciutats adaptades a les persones amb diversitat funcional? Incidir en la reproducció social passa avui en dia per pensar mobilitzacions, tallers de difusió dels drets i assessoria en aquesta matèria, i per la materialització progressiva d'una carta de drets i polítiques públiques que tinguin en compte les diferències (físiques, d'origen, de classe, de gènere) a l'hora de pensar el model d'integració democràtica de les mateixes. Cal pensar un sindicalisme que articuli propostes d'un Welfare de segona generació.